

Arkivnr: 2014/10030-52

Saksbehandlar: Odd Bjarne Berdal

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Administrasjonsutvalet		09.11.2015
Opplærings- og helseutvalet		10.11.2015
Fylkesutvalet		18.11.2015
Fylkestinget		08.12.2015

Dimensjonering av Studiespesialisering (ST) i Bergen

Dimensjonering av Studiespesialisering (ST) i Bergen. Etablering av nye studieførebuande utdanningsprogram i Hordaland innan Medier og kommunikasjon (MK) og Kunst, design og arkitektur (KDA)

Samandrag

I denne saka vil fylkesrådmannen legge fram forslag til struktur og dimensjonering av Studiespesialisering (ST) i Bergen. Det vert også lagt fram forslag om struktur og dimensjonering av dei nye studieførebuande programma Medier og kommunikasjon (MK) og Kunst, design og arkitektur (KDA).

I Bergen har det over ein lang periode vore ein relativt stor overkapasitet på elevplassar på ST. Det har i fleire år vore trong for ein heilskapleg gjennomgang av tilbodsstrukturen på ST i Bergen. Særleg kritisk er overkapasiteten i Bergen Vest. Fana gymnas er ei sentral brikke i vurderinga av framtidig struktur på ST, då denne skulen vil ha dimensjonerande konsekvensar i eigen bydel, men og i dei omkringliggjande bydelane.

Hovudproblemstillinga er at for mange skular tilbyr ST, slik at innsøkinga ikkje er berekraftig. Fleire skular greier ikkje å få nok parallellar i høve til dei økonomiske rammene. Skulebygga vert dårleg utnytta, og lågt elevtilfang frå Vg1 gjer at skulane ikkje kan tilby elevane det fagtilbodet dei ønskjer på Vg2 og Vg3.

Frå hausten 2016 skal det innførast to nye studieførebuande utdanningsprogram, Medier og kommunikasjon og Kunst, design og arkitektur. For MK inneber dette nye læreplanar og ei konvertering frå eit yrkesfagleg program til eit studieførebuande program. Ettersom MK og KDA er studieførebuande program, er det naturleg å handsame dimensjoneringa av dei i samanheng med strukturen på ST i Bergen.

I forslaget til plassering og dimensjonering legg fylkesrådmannen vekt på ei betre utnytting av eksisterande skulebygg og at ein avhendar dei bygga som er minst tenlege å behalde som skulebygg for framtida. Dette betyr at det i forslaget ikkje ligg føresetnader om nybygg eller påbygg utover dei byggeprosjekta som allereie er i gong.

Både når det gjeld dimensjoneringa av ST i Bergen og MK og KDA, legg fylkesrådmannen til grunn strukturelle endringar som har verknad frå skuleåret 2016/2017.

Forslag til innstilling

1.	<p>Fylkestinget vedtek tilbudsstruktur og dimensjonering på Studiespesialisering i Bergen og på dei nye studieførebuande programma Medier og kommunikasjon og Kunst, design og arkitektur i Hordaland etter forslag A som vist i tabell i under.</p> <table border="1" data-bbox="336 421 943 1128"> <thead> <tr> <th data-bbox="336 421 639 456">Skule</th> <th colspan="3" data-bbox="639 421 943 456">Forslag A</th> </tr> <tr> <th data-bbox="336 456 639 492"></th> <th data-bbox="639 456 751 492">KDA</th> <th data-bbox="751 456 831 492">MK</th> <th data-bbox="831 456 943 492">ST</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="336 492 639 528">Amalie Skram vgs</td> <td data-bbox="639 492 751 528">0</td> <td data-bbox="751 492 831 528">180</td> <td data-bbox="831 492 943 528">630</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 528 639 564">Bergen Katedralskole</td> <td data-bbox="639 528 751 564">0</td> <td data-bbox="751 528 831 564">0</td> <td data-bbox="831 528 943 564">648</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 564 639 600">Fana Gymnas</td> <td data-bbox="639 564 751 600">0</td> <td data-bbox="751 564 831 600">0</td> <td data-bbox="831 564 943 600">0</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 600 639 636">Fusa vgs</td> <td data-bbox="639 600 751 636">90</td> <td data-bbox="751 600 831 636"></td> <td data-bbox="831 600 943 636"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 636 639 672">Fyllingsdalen vgs</td> <td data-bbox="639 636 751 672">0</td> <td data-bbox="751 636 831 672">0</td> <td data-bbox="831 636 943 672">360</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 672 639 707">Garnes vgs</td> <td data-bbox="639 672 751 707">0</td> <td data-bbox="751 672 831 707">0</td> <td data-bbox="831 672 943 707">0</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 707 639 743">Knarvik vgs</td> <td data-bbox="639 707 751 743">0</td> <td data-bbox="751 707 831 743"></td> <td data-bbox="831 707 943 743"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 743 639 779">Laksevåg vgs</td> <td data-bbox="639 743 751 779">0</td> <td data-bbox="751 743 831 779">0</td> <td data-bbox="831 743 943 779">0</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 779 639 815">Langhaugen vgs</td> <td data-bbox="639 779 751 815">0</td> <td data-bbox="751 779 831 815">0</td> <td data-bbox="831 779 943 815">450</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 815 639 851">Nordahl Grieg vgs</td> <td data-bbox="639 815 751 851">0</td> <td data-bbox="751 815 831 851">180</td> <td data-bbox="831 815 943 851">545</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 851 639 887">Olsvikåsen vgs</td> <td data-bbox="639 851 751 887">0</td> <td data-bbox="751 851 831 887">0</td> <td data-bbox="831 851 943 887">360</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 887 639 922">Sotra vgs</td> <td data-bbox="639 887 751 922">0</td> <td data-bbox="751 887 831 922">0</td> <td data-bbox="831 887 943 922"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 922 639 958">Sandslid vgs</td> <td data-bbox="639 922 751 958">0</td> <td data-bbox="751 922 831 958">0</td> <td data-bbox="831 922 943 958">450</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 958 639 994">Stord vgs</td> <td data-bbox="639 958 751 994">0</td> <td data-bbox="751 958 831 994">90</td> <td data-bbox="831 958 943 994"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 994 639 1030">Årstad vgs</td> <td data-bbox="639 994 751 1030">180</td> <td data-bbox="751 994 831 1030">0</td> <td data-bbox="831 994 943 1030">180</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 1030 639 1066">Tertnes vgs</td> <td data-bbox="639 1030 751 1066">0</td> <td data-bbox="751 1030 831 1066">0</td> <td data-bbox="831 1030 943 1066">735</td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 1066 639 1102">Voss Gymnas</td> <td data-bbox="639 1066 751 1102">90</td> <td data-bbox="751 1066 831 1102">0</td> <td data-bbox="831 1066 943 1102"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 1102 639 1128">Sum</td> <td data-bbox="639 1102 751 1128">360</td> <td data-bbox="751 1102 831 1128">450</td> <td data-bbox="831 1102 943 1128">4358</td> </tr> </tbody> </table>	Skule	Forslag A				KDA	MK	ST	Amalie Skram vgs	0	180	630	Bergen Katedralskole	0	0	648	Fana Gymnas	0	0	0	Fusa vgs	90			Fyllingsdalen vgs	0	0	360	Garnes vgs	0	0	0	Knarvik vgs	0			Laksevåg vgs	0	0	0	Langhaugen vgs	0	0	450	Nordahl Grieg vgs	0	180	545	Olsvikåsen vgs	0	0	360	Sotra vgs	0	0		Sandslid vgs	0	0	450	Stord vgs	0	90		Årstad vgs	180	0	180	Tertnes vgs	0	0	735	Voss Gymnas	90	0		Sum	360	450	4358
Skule	Forslag A																																																																																
	KDA	MK	ST																																																																														
Amalie Skram vgs	0	180	630																																																																														
Bergen Katedralskole	0	0	648																																																																														
Fana Gymnas	0	0	0																																																																														
Fusa vgs	90																																																																																
Fyllingsdalen vgs	0	0	360																																																																														
Garnes vgs	0	0	0																																																																														
Knarvik vgs	0																																																																																
Laksevåg vgs	0	0	0																																																																														
Langhaugen vgs	0	0	450																																																																														
Nordahl Grieg vgs	0	180	545																																																																														
Olsvikåsen vgs	0	0	360																																																																														
Sotra vgs	0	0																																																																															
Sandslid vgs	0	0	450																																																																														
Stord vgs	0	90																																																																															
Årstad vgs	180	0	180																																																																														
Tertnes vgs	0	0	735																																																																														
Voss Gymnas	90	0																																																																															
Sum	360	450	4358																																																																														
2.	<p>Innføringsklassa for minoritetsspråklege på Fana Gymnas og påbygg ved Garnes vgs vert lagt ned. Eventuell oppretting av desse tilboda ved andre skular vert tatt stilling til ved prognoseinntaket.</p>																																																																																
3.	<p>Flytting av utdanningsprogrammet Service og samferdsel (SS) frå Nordahl Grieg vgs til Stend vgs vert gjennomført med verknad frå hausten 16/17. IKT servicefag Vg2 på Nordahl Grieg vgs vert lagd ned.</p>																																																																																

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 27.10.2015

Bakgrunn

I Bergen har det i ein lang periode vore ein relativt stor overkapasitet på elevplassar på ST. Elevsøkinga viser at elevane søkjer mot skulane i sentrum. Dei fleste privatskulane er store på studiespesialisering, og desse er i all hovudsak lokaliserte i sentrum. Hordaland fylkeskommune satsar på eit omfattande tilbod i sentrum og møter konkurransen frå privatskulane mellom anna gjennom Amalie Skram vgs og utviding av tilbodet på studiespesialisering på Bergen Katedralskole. Samtidig er det overkapasitet i bydelane. Slik situasjonen er i Bergen med omsyn til søkjemønster og kvar elevane bur i forhold til kvar dei går på skule, kan ein ikkje sjå på tilbodet i bydelane isolert sett. Det er naudsynt å vurdere kapasiteten på ST i Bergen samla.

I Bergen er det trong for ein heilskapleg gjennomgang av tilbodsstrukturen på ST. Særleg kritisk er overkapasiteten i Bergen Vest. Fana gymnas er ei sentral brikke i vurderinga av framtidig struktur på ST, då denne skulen vil ha dimensjonerande konsekvensar i eigen bydel, men og i dei omkringliggjande bydelane.

Hovudproblemstillinga er at for mange skular tilbyr ST, slik at innsøkinga ikkje er berekraftig. Fleire skular greier ikkje å få nok parallelar i høve til dei økonomiske rammene. Skulebygga vert dårleg utnytta, og lågt elevtilfang frå Vg1 gjer at skulane ikkje kan tilby elevane det fagtilbodet dei ønskjer på Vg2 og Vg3. Skulane uttrykkjer tydeleg at det er trong for ei avklaring av situasjonen.

Hordaland fylkeskommune er i ein økonomisk situasjon der det er naudsynt å få ned gjeldsgraden og difor auke betaling av renter og avdrag. Dette gjer at også opplæringssektoren må redusere sine driftskostnader. Skal ein gjere dette utan ei generell utarming av undervisningstilbodet, må ein gjere strukturelle grep slik at driftskostnadene vert redusert gjennom å samla fagmiljø, avhenda overflødig bygningsmasse og utnytte eksisterande skulebygg betre.

Då skulebruksplanen vart handsama i Fylkestinget i mars 2013, vart det ikkje gjort vedtak som dempa overkapasiteten på ST i Bergen. Det har difor vore ein vedvarande overkapasitet innan ST. Sidan 2013 har elevtalet gått ned, det er etablert fleire privatskular, Amalie Skram vgs har halde oppe elevtalet i høve skulane i sentrum som vart lagt ned, og kapasiteten på Bergen katedralskole og Tertnes vgs vert auka dei komande åra. Samstundes har tilboda på Garnes vgs, Olsvikåsen vgs, Fyllingsdalen vgs, Laksevåg vgs og Fana gymnas vore oppretthaldne.

I sak om oppfølging av skulebruksplanen vart det i fylkesutvalet fatta følgjande vedtak 24.09.2014:

«Region Sør og ST Stor-Bergen

a) Avgjerda om framtida til Fana gymnas vert framskunda med eitt år, og forslag til framtidig struktur på studiespesialiserande utdanningsprogram i Stor-Bergen vert lagt fram som politisk sak våren 2015. Fysisk samanslåing av Arna vgs og Garnes vgs må vurderast i denne samanheng.

Bergen Vest

a) Strukturelle endringar i tilbodsstrukturen i Bergen Vest heng saman med tilbodsstrukturen på ST i Stor-Bergen. Våren 2015 skal det takast ei avgjerd om tilbodet i Bergen Vest. Dette vil innebere at eventuelle strukturelle endringar vil bli sett i verk frå skuleåret 2016/2017.»

Oppfølginga av vedtaket frå 24.09.14 er blitt utsett til hausten 2015 og vert difor følgd opp i denne saka.

Frå hausten 2016 skal det innførast to nye studieførebuande utdanningsprogram, Medier og kommunikasjon og Kunst, design og arkitektur. For MK inneber dette nye læreplanar og ei konvertering frå eit yrkesfagleg program til eit studieførebuande program. KDA representerer ei satsing på dei estetiske faga i den vidaregåande skulen. KDA erstattar studiespesialiserande med formgjeving (ST-FO) og får nye læreplanar.

Ettersom MK og KDA er studieførebuaende utdanningsprogram, er det naturleg å sjå dimensjoneringa av dei i samheng med strukturen på ST i Bergen. I denne saka vil fylkesrådmannen difor legge fram forslag til dimensjonering på ST i Bergen og på MK og KDA i Hordaland.

Denne saka er ei vurdering av tenleg struktur på ST i Bergen. I saka ligg det difor ikkje ei vurdering av fagmiljøet på skulane. Arealvurderingane av skulebygga byggjer på det arbeidet som vart gjort i skulebruksplanen. Vidare legg ein til grunn dei same kriteria og prinsippa som ligg i skulebruksplanen. Både når det gjeld dimensjoneringa av ST i Bergen og MK og KDA, legg fylkesrådmannen til grunn strukturelle endringar som har verknad frå skuleåret 2016/2017.

Studiespesialisering i Bergen

Tabellen under viser ei oversikt over skulane med ST i Bergen, vedteken dimensjonering på ST og elevtala for skuleåra 14/15 og 15/16.

Oversikt skular i Bergen - Studiespesialisering (ST)			
Skule	Vedteken dimensjonering*	Elevtal haust 14	Elevtal haust 15
Amalie Skram videregående skole	810	825	828
Bergen Katedralskole	648	402	476
Fana gymnas	400	365	293
Fyllingsdalen videregående skole	270	198	200
Garnes videregående skule	180	112	115
Laksevåg videregående skole	270	237	243
Langhaugen videregående skole	595	433	438
Nordahl Grieg videregående skole	595	535	545
Olsvikåsen videregående skole	270	271	220
Sandsli videregående skole	430	440	431
Tertnes videregående skole U.Pihl	735	298	329
U. Pihl videregående skole		213	232
Sum	5203	4329	4350
Skilnad		874	853

* Viser ein vedtatt kapasitet på ST i Bergen etter: 1. Fylkestinget sak 1/13 Skulebruksplanen, 2. Fylkesutvalet sak 15/2015 Bergen Katedralskole, 3. Fylkestinget sak 48/2015 Nye skular i Åsane

Ledig kapasitet

Ser ein på skilnaden mellom dagens elevtal og den vedtekte dimensjoneringa i tabellen over, viser denne ein ledig kapasitet på 853 elevplassar for skuleåret 15/16. Kva som er det reelle talet på ledig kapasitet, er likevel ikkje heilt enkelt og gi eit eksakt tal på, og vil sjølvsagt variere noko frå år til år. Dette heng saman med kapasitet og fleksibilitet i bygga, oppfylling av klassar, storleik på klasserom og i kva grad kapasiteten er oppfylt på andre utdanningsprogram ved skulane.

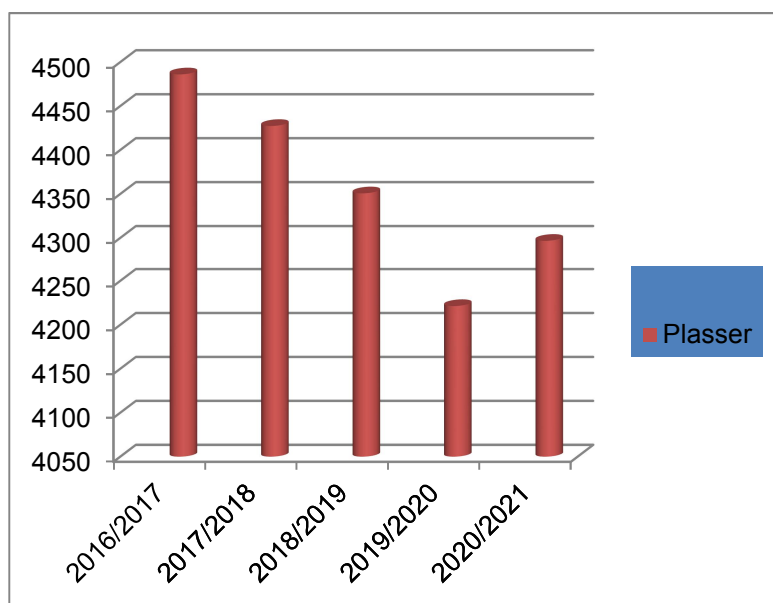
For skular som nye Tertnes/U.Pihl og Bergen Katedralskole viser vedteken dimensjonering ein kapasitet som først er realisert når byggjearbeida der er ferdigstilt, etter planen frå skuleåret 18/19. Når det gjeld Langhaugen vgs, føreset den vedtekte dimensjoneringa der at skulen vert utvida med tilbygg. For skular som Fana gymnas, Fyllingsdalen vgs, Garnes vgs, Laksevåg vgs og Olsvikåsen vgs er den reelle kapasiteten på ST i skulebygga til saman på fleire hundre plassar meir enn den vedtekte dimensjoneringa. Amalie Skram vgs har nokre fleire elevar enn vedteken dimensjonering. Skulen har store, romslege undervisningsrom og pressar ikkje på nokon måte undervisningsarealet med dette.

I tillegg er det fleire skular i dei nære nabokommunane til Bergen som har ledig kapasitet. Til dømes har Os gymnas kapasitet til over 120 fleire elevar.

Ei nøktern vurdering av ledig kapasitet på ST i Bergen for skuleåret 2016/2017 er på om lag 900 elevar, men ettersom det er såpass mange faktorar som spelar inn i ei slik vurdering, er det truleg betre å operere med eit intervall på mellom 850 og 1150 plassar i ledig kapasitet. Dersom det vert etablert fleire private skular med ST-tilbod i Bergen, vil dette ytterlegare auke ledig kapasitet (jf FUV sak 212/15).

Når ein her vurderer ledig kapasitet på ST i Bergen, er kapasiteten på dei andre utdanningsprogramma på dei aktuelle skulane ikkje tatt med. Det vil seie at om det er ledig kapasitet på eit anna fagområde på skulen, er ikkje denne rekna inn som ledig kapasitet på ST. Ei endring av strukturen på desse tilboda med siktemål om å samle fagmiljø og utnytte skulebygga betre ville truleg kunne auke den samla kapasiteten på ST i Bergen ytterlegare. Fylkesrådmannen vil komme attende til dimensjonering og plassering av andre fagområde i rulleringa av skulebruksplanen våren 2016.

Elevtalsutvikling – Trong for elevplassar på ST i Bergen

Stipulert trong for plassar på ST

Skuleår	Trong plassar på ST i Bergen
2016/2017	Om lag 4500
2017/2018	Om lag 4400
2018/2019	Om lag 4350
2019/2020	Om lag 4200
2020/2021	Om lag 4300

Tabellen/diagrammet over tek utgangspunkt i veksten i SSB sin befolkningsprognose for Bergen og viser ein stipulert trong for elevplassar i Bergen fram til skuleåret 20/21. Ser ein på prognosane vidare framover, viser desse ein moderat auke fram til skuleåret 23/24, før det er ein sterkare auke fram mot 26/27. Derifrå snur tendensen med ein nedgang fram til 30/31.

Som nemnt tidlegare, er det allereie i gong byggjeprojekt som vil utvide kapasiteten på ST med fleire hundre plassar frå skuleåret 18/19. Frå dette skuleåret vil forventna trong for elevplassar på ST vere på om lag same nivå som i dag.

Det kan vere at dei nye programma fører til ein reduksjon i trongen for ST-plassar i sentrum, men dette er det ikkje tatt omsyn til i tabellen over. Ein effekt av dette vil truleg vere låg. Forhold som færre læreplassar og ein tendens til at studieførebuande fag vinn fram framfor yrkesfaga vil motverke ein slik effekt.

Medier og kommunikasjon (MK)

Frå og med hausten 2016 vil programmet endre seg frå å vere eit yrkesfagleg program til eit studieførebuande program. Dei nye fagplanane kjem ut på høyring 1. november 2015 og vil difor ikkje vere endeleg avklart før utpå nyåret. I vurderinga når det gjeld plasseringa av det nye tilbodet, er det lagt til grunn ein klassestorleik på linje med andre studieførebuande program, og at tilbodet bør plasserast ved skular som har ST. Dette kan likevel ikkje vere eit absolutt vilkår. Det er gode døme i Hordaland på at ein får gode studieførebuande utdanningsprogram, som til dømes Idrett (ID), ved skular som ikkje har ST. Ei slik vurdering må sjåast i samanheng med fasilitetane på skulane og dei andre fagtilboda.

Den yrkesfaglege biten av MK er frå Utdanningsdirektoretet førebels foreslått lagt under Design og handverk (DH). Frå hausten 2016/17 vert det difor ei mindre justering av strukturen innanfor DH. Her kan ein no søkje faget Medieproduksjon med eigen kode til Vg1. Det er førebels ikkje avklart korleis den endelege strukturen på dette faget blir. Dette blir avgjort etter den sentrale gjennomgangen av yrkesfaga. Faget er elles så smalt at det for seinare skuleår truleg berre kan bli aktuelt å opprette i Bergen.

Plassering av yrkesfaga generelt kjem ein attende til etter den sentrale gjennomgangen av yrkesfaga og i rullering av Skulebruksplanen våren 2016. Eventuelle endringar vil tidlegast ha verknad frå hausten 2017.

Tabell: Skular med tilbod om MK i dag

Oversikt skular med MK

Skule	Region	Elevtal 14/15	Elevtal 15/16
Stord vgs	Sunnhordland	53	51
Etne vgs	Sunnhordland	10	6
Voss husflidskole	Voss/Hardanger	40	39
Nordahl Grieg vgs	Sør	106	107
Garnes vgs	Nord	52	70
Amalie Skram vgs	Sentrum	15*	
Årstad vgs	Sentrum	49	42
Laksevåg vgs	Vest	109	87
Total		434	402
<i>* Vg3 frå BHG</i>			

Tabellen over viser plassering av MK-tilbodet i dag samt elevtalet på faget for skuleåret 14/15 og 15/16. Desse åra har faget hatt ein tydeleg nedgåande tendens med tanke på elevsøking. Som eit studieførebuande program utgjer eit samla elevtal på 402 elevar knappe 4 parallellar. I 2013 var det samla elevtalet i faget 498 elevar. Kva endringa av studieretning har å seie for rekrutteringa til faget, er vanskeleg å seie, men det er naturleg å leggje ei nøktern dimensjonering til grunn.

Media City Bergen

I 2017 vil Bergens Tidende, Bergensavisen, NRK, TV2 og UiB ved deler av Institutt for informasjons- og medievitenskap bli samla i eit stort medietun i Lars Hilles gate (tidlegare DNB).

Den overordna ambisjonen for Media City Bergen er: "å skape eit internasjonalt leiande miljø for innovasjon og kunnskapsutvikling innanfor mediefeltet." Ved å opprette ei slik medieklynge ønskjer aktørane å auke den faglege samhandlinga mellom medie-, teknologi- og utdannings- og forskingsmiljø. Media City Bergen har som mål å leggje til rette for nyskaping og kunnskapsutvikling innan relevante verksemdar.

Hordaland fylkeskommune har både på politisk og administrativt nivå vore i drøftingar med aktørane i Media City Bergen for å sjå på moglegheit for samarbeid mellom mediebyen og skular med utdanningsprogrammet MK på vidaregåande skule. Innhaldet i sonderingane har blant anna dreia seg om undervisning, undervisningslokale, produksjonslokale, praksisutplassering og fagleg samarbeid for tilsette.

Dette kan vere spiren til å skape eit unikt samarbeid mellom offentleg vidaregåande skule, universitet og næringsliv innan mediefaget.

I eit slikt samarbeid verkar det mest tenleg at det vidaregåande tilbodet er plassert på ein skule i nærleiken av Media City Bergen, og dette har UiB vore tydeleg på at dei ønskjer. Dei nye læreplanane for MK er som nemnt ikkje klare, og det er difor for tidleg å seie noko om korleis den faglege profilen underbyggjer eit tett samarbeid med Media City Bergen.

Kunst, design og arkitektur (KDA)

Frå og med hausten 2016 vert Studiespesialisering med formgjeving (ST-FO) fasa ut. I staden vert det studieførebuande programmet KDA oppretta. Dette representerer ei satsing på estetiske fag i skulen og eit tydlegare skilje mellom DH-fag og formgjevingsfag. Dei nye fagplanane er no ute på høyring. Kva som vert det endelige resultatet når dei nye fagplanane ligg føre, er enno ikkje avklart. Likevel ligg det ein intensjon om at utdanningsprogrammet bør ligge til ein studiespesialiserande skule m.a. fordi høyringsutkastet legg opp til at 50 % av programfaga skal takast frå studiespesialisering. Med tanke på at faget også skal kunne vere eit tilbod for dei som ønskjer å studere vidare som t.d. til arkitekt og ingeniør, bør faget leggjast til ein skule som kan gje elevane studiespesialiserande programfag innan realfag.

Tabell: Oversikt Studiespesialisering med formgjeving (ST-FO)

Skule	Region	Elevtal 14/15	Elevtal 15/16
Voss husflidskule	Voss/Hardanger	47	23
Fusa vgs	Sør	53	55
Knarvik vgs	Nord	29	21
Tertnes vgs	Nord	48	31
Olsvikåsen vgs	Vest	44	43
Sotra vgs	Vest	38	18
Total		259	191

Tabellen over viser det samla tilbodet og elevtalet på ST-FO i Hordaland for skuleåra 14/15 og 15/16. Faget har hatt ei negativ utvikling med tanke på rekruttering dei siste åra, og det samla elevtalet er på under 200 elevar inneverande skuleår. Dette tilsvarar rett i overkant av to parallellar. Det samla tilbodet kunne fint vore lagt til ein skule om ein ikkje tek omsyn til geografi.

På Voss er nye Voss gymnas under bygging. Skulen er programmert og vert bygd for eit ST-FO-tilbod og vil difor ha veleigna rom for eit KDA-tilbod. På Tertnes vgs er ikkje ST-FO ein del av den vedtekne tilbodsstrukturen som er grunnlag for byggjearbeidet ved dei nye skulane i Åsane.

I dag ligg det største tilbodet på ST-FO på Fusa vgs. Denne skulen har ikkje ST, men kombinerer den studieførebuande undervisninga med sitt TAF-tilbod og gjev elevane tilbod om fordjuping innan realfag.

Ei satsing på estetiske og almenndannande fag frå sentralt hald og eit nytt namn som kommuniserer kva programmet skal innehalde, kan gi auka rekruttering. Vidare kan ein rekne med at elevar som vil søkje KDA, alternativt vel ST. Difor vil ein skule som får det nye tilbodet, kunne auke inntaket på ST i eit 1:1 forhold om dei ikkje fyller opp kapasiteten på KDA. Likevel tilseier noverande elevtal at det vert lagt til grunn ei nøktern dimensjonering.

Forslag til ny struktur ST Bergen, MK og KDA

I det følgjande er fylkesrådmannen sitt forslag vist med ein tabell for kvart utdanningsprogram. Tilboda bør sjåast i samanheng, og den samla oversikta blir difor vist i den siste tabellen.

Ny struktur ST Bergen

Forslag tilbodsstruktur ST Bergen			
Skule	Elevtal 15/16	Forslag A	Forslag B
Amalie Skram vgs	828	630	720
Bergen Katedralskole	476	648	648
Fana gymnas	293	0	0
Fyllingsdalen vgs	200	360	360
Garnes vgs	115	0	0
Laksevåg vgs	243	0	180
Langhaugen vgs	438	450	450
Nordahl Grieg vgs	545	545	545
Olsvikåsen vgs	220	360	270
Sandsli vgs	431	450	450
Årstad vgs	0	180	180
Tertnes vgs	329	735	735
U. Pihl vgs	232	0	0
Sum	4350	4358	4538

Tabellen over viser to forslag, A og B, til ny tilbodsstruktur på ST i Bergen. For Amalie Skram vgs og Olsvikåsen vgs er det ein direkte samanheng mellom dimensjoneringa av høvesvis MK og ST og KDA og ST.

I forslaget til plassering og dimensjonering av ST i Bergen legg fylkesrådmannen til grunn ei betre utnytting av eksisterande skulebygg og at ein avhendar dei bygga som er minst tenleg å behalde som skulebygg for framtida. Dette betyr at i forslaga A og B er det ingen føresetnader om nybygg eller påbygg utover dei prosjekta som allereie er i gang ved Tertnes vgs og Bergen Katedralskole. Det kan likevel ikkje utelukkast at det må gjerast nokre tilpassingar og noko rehabilitering.

I både A og B vert tilboda på Fana gymnas og Garnes vgs foreslått lagt ned. B viser eit alternativ der ein opprettheld ST-tilbodet på Laksevåg vgs. Fylkesrådmannen tilrår alternativ A.

Ny struktur MK

Forslag tilbudsstruktur MK –studieførebuande

Skule	Region	Elevtal 15/16	Forslag A	Forslag B
Stord vgs	Sunnhordland	51	90	90
Etne vgs	Sunnhordland	6	0	0
Voss gymnas	Voss/Hardanger	39	0	0
Nordahl Grieg vgs	Sør	107	180	180
Garnes vgs	Nord	70	0	0
Amalie Skram vgs	Sentrum	0	180	90
Årstad vgs	Sentrum	42	0	0
Laksevåg vgs	Vest	87	0	90
Total		402	450	450

Tabellen over viser to forslag, A og B, til ny tilbudsstruktur på MK i Hordaland. Oppretting av tilbodet på Amalie Skram vgs vil krevje nokre innvendige tilpassingar i bygget. Forslaga samlar tilbodet i Bergen på to skular medan ein etablerer nytt MK på Stord vgs. Forslag B viser eit alternativ der ein legg tilbodet i Bergen på tre skular i staden for to som i forslag A. Skular som ikkje får tilbodet, kan likevel tilby mediefaglege programfag innan ST, slik fleire skular har gjort til no. Fylkesrådmannen tilrår alternativ A.

Ny struktur KDA

Forslag tilbudsstruktur Kunst, design og arkitektur i Hordaland

KDA

Skule	Region	Elevtal 15/16	Forslag A	Forslag B
Voss gymnas	Voss/Hardanger	23	90	90
Fusa vgs	Sør	55	90	90
Knarvik vgs	Nord	21	0	0
Tertnes vgs	Nord	31	0	0
Olsvikåsen vgs	Vest	43	0	90
Sotra vgs	Vest	18	0	0
Årstad vgs	Sentrum	0	180	90
Total		191	360	360

Tabellen over viser to forslag, A og B, til ny tilbudsstruktur på KDA i Hordaland.

Forslaga viser at ein samlar tilbodet i Bergen, medan ein etablerer KDA på to skular utanfor Bergen, i Fusa og på Voss. Skular som ikkje får tilbodet, kan likevel tilby programfag henta frå KDA. Forslag B viser eit alternativ der ein legg tilbodet i Bergen på to skular i staden for ein. Fylkesrådmannen tilrår alternativ A.

Forslag A og B samla oversikt

Ny tilbudsstruktur ST Bergen, MK og KDA i Hordaland - Forslag A og B						
Skole	Forslag A			Forslag B		
	KDA	MK	ST	KDA	MK	ST
Amalie Skram vgs	0	180	630	0	90	720
Bergen Katedralskole	0	0	648	0	0	648
Fana gymnas	0	0	0	0	0	0
Fusa vgs	90			90		
Fyllingsdalen vgs	0	0	360	0	0	360
Garnes vgs	0	0	0	0	0	0
Knarvik vgs	0			0		
Laksevåg vgs	0	0	0	0	90	180
Langhaugen vgs	0	0	450	0	0	450
Nordahl Grieg vgs	0	180	545	0	180	545
Olsvikåsen vgs	0	0	360	90	0	270
Sotra vgs	0	0		0	0	
Sandsli vgs	0	0	450	0	0	450
Stord vgs	0	90		0	90	
Årstad vgs	180	0	180	90	0	180
Tertnes vgs	0	0	735	0	0	735
Voss gymnas	90	0		90	0	
Sum	360	450	4358	360	450	4538

Fylkesrådmannen tilrår forslag A. Alternativ B vil på kort sikt gi mykje av dei same innsparingane som alternativ A, men på lengre sikt medfører dette betydeleg større kostnader enn forslag A. Forslag B vil og gjere at overkapasiteten på ST i Bergen vil vare ved, men i mindre grad enn i dagens situasjon.

For strukturendringane lagt fram i forslag A og B legg fylkesrådmannen desse premissane til grunn :

- Fylkesrådmannen vil legge til rette for ei betre utnytting av eksisterande skulebygg og at ein avhendar dei bygga som er minst tenleg å behalde som skulebygg for framtida. Korkje forslag A eller B inneber utbyggingar av eksisterande bygg eller nybygg. Det kan likevel ikkje utelukkast at det må gjerast nokre tilpassingar og noko rehabilitering
- Fana gymnas og Garnes vgs vert foreslått lagt ned i begge forslaga. Tilboda vert heilt avvikla frå 01.08.16. Dette inneber òg at påbygg på Garnes vgs og innføringsklasse for minoritetsspråklege på Fana gymnas vert lagd ned.
- På dei andre skulane vert det ei gradvis avvikling/innføring av tilboda.
- Vedtak frå Fylkestinget sak 1/13 Skulebruksplanen om flytting av tilbodet innan Service og samferdsel frå Nordahl Grieg vgs (NGV) til Stend vgs vert gjennomført med verknad frå skuleåret 16/17. Vg2 IKT servicefag på NGV vert lagt ned med verknad frå skuleåret 16/17.
- På Årstad vgs vert det oppretta ST- tilbod på Vg1, Vg2 og Vg3 frå hausten 2016.
- I dei to skuleåra fram til 2018/19 vil det vere ein lågare kapasitet på ST i Bergen fram til arbeidet på Bergen katedralskole og Tertnes er ferdig. I forslag A vil det vere ei lita underdimensjonering i desse åra. Dette fordeler seg på såpass mange skular og klassar at det i praksis ikkje er eit problem. Det er også fleire grep ein kan gjere for å motverke dette samtidig som ein kan rekne med at det er substitusjon mellom ST og MK og KDA. I tillegg er det ledig kapasitet på ST hjå randskular

til Bergen som t.d. Os gymnas, som har over 120 ledige plassar. Dette gjer at ein også vil kunne tole usikkerheit i byggeprosjekta (Bergen Katedralskole og Tertnes), som gir ein planlagd kapasitetsauke frå skuleåret 18/19.

- Ut frå dagens elevtal på MK og KDA og det faktum at på eit studieførebuande program vil ein parallell utgjere om lag 90 elevar, legg ein opp til ei noko høg dimensjonering på MK og KDA. Det må difor leggest til grunn at ein frå 01.08.16 vil ha eit lågare elevtal på desse tilboda, og at det vert ei gradvis opptrapping om søkjartala tilseier det. Denne elastisiteten mellom programma skal nyttast til å ivareta Vg2- og Vg3-tilboda for elevane frå dei skulane som vert foreslått lagt ned.
- Alternativ aktivitet på Laksevåg er vanskeleg å ta stilling til no. Ein ny samla fagskule ligg førebels ei stund fram i tid og kan vere vanskeleg å seie noko sikkert om. Det er difor ikkje aktuelt å avhende gymnasbygget på kort sikt. Dette representerer difor ein fleksibel ressurs framover. Dette inneber også at påbyggtilbodet på Laksevåg ikkje vert vurdert i denne omgang.

Gjennomføring forslag A og B:

I gjennomføringa vil det vere fleire forhold som må handterast på ein best mogleg måte og i dialog med tilsette og leiinga på skulane.

- Fana gymnas sitt innføringstilbod og Garnes vgs sitt påbyggtilbod er små, eittårige tilbod. Det er fleire gode alternativ for å legge tilbodet til andre skular i Bergen som har dette i dag.
- Frå hausten 2016 er det frå Fana gymnas 183 ST-elevar på Vg2 og Vg3 som må ha eit tilbod. Ved Garnes vgs er det 89 ST-elevar og 57 MK-elevar (yrkesfagleg løp).
- Å stenge Fana gymnas utan ei gradvis nedtrapping er krevjande, samstundes som alternativet kan oppfattast som ei seigpining. Elevane som skal begynne i Vg3, har krav på å kunne fullføre sine programfag som byggjer på programfag i Vg2. Nordahl Grieg vgs og Årstad vgs vil i stor grad ha ein tilbodsstruktur som vil vere dekkande. Det er svært viktig at desse elevane får tilbod i rimeleg nærleik til skulane som vert lagde ned. Ein kan difor halde moglegheitene opne for ei mellomløsning der Fana gymnas har tilbod på Vg3 ytterlegare eitt skuleår. Elles må tilbodet først og fremst bli gitt ved Nordahl Grieg vgs og Årstad vgs. Elevar som skal byrje på Vg2, vil i hovudsak kunne få plass ved dei same skulane.
- Amalie Skram vgs vil kunne gi tilbod til elevane som dette skuleåret går Vg1 og Vg2 på MK frå Garnes vgs, medan Årstad vgs vil kunne gi tilbod til elevane på ST som skal starte på Vg2 og Vg3.

Årstad vgs

Årstad vgs vert lagt inn med KDA- og ST-tilbod i forslaga A og B. Skulen har eit stort Design og handverk- (DH) miljø med variert fagkompetanse samt spesialiserte verkstader både innan DH og andre yrkesfag. Dette representerer eit spennande og unikt potensiale innan dei praktiske faga i KDA. Skulen har ei svært god plassering med tanke på offentleg kommunikasjon. Bybana stoppar rett utanfor skuledøra, og det er i så måte ein veileigna stad å samle KDA-tilbodet i Bergen. Det er viktig at det sammen med KDA vert oppretta eit ST-tilbod på Årstad vgs. ST vil vere ein grunnleggjande føresetnad for å gi eit mest mogleg attraktivt KDA-tilbod ved skulen. I tillegg vil det betra kjønnsbalansen på skulen og gi eit meir variert elevmiljø. Sidan 2012 har Hordaland fylkeskommune investert over 600 mill. i rehabilitering og ombygging av skulen. Det er naudsynt å få ei betre utnytting av desse ressursane. Nye tilbod på KDA og ST vil kunne etablere eit avgjerande utgangspunkt for å vidareutvikle og utnytte skulen sitt potensiale. At skulen får eit løft, er sær

viktig både med tanke på å utnytte ressursane i eksisterande bygningsmasse og i høve til å motverke fråfallet ved skulen.

(Årstad vgs vart ikkje arealvurdert i forhold til tilbod på ST og KDA under arbeidet med skulebruksplanen i 2012. No er byggearbeidet på skulen i stor grad avslutta, og det er difor utført ei ny overordna arealvurdering. Den er vedlagt denne saka)

Økonomi

Skule	Potensiell sparing 2016	
	Delårsverknad	Årsverknad
Fana gymnas	(3 307 636)	(7 276 800)
Garnes vidaregåande skule	(4 169 545)	(9 173 000)
Totalt	(7 477 182)	(16 449 800)
Laksevåg videregående skole (ST)	(2 313 288)	(5 089 233)
Totalt alle skular	(9 790 470)	(21 539 033)

Tabellen over viser eit nøkternt anslag på den kortsiktige kostnadsreduksjonen for forslaga A og B og tek utgangspunkt i opphavleg budsjett for 2015. Innsparingane er utrekna ut frå netto administrasjons- og driftsbudsjett på skulane som er foreslått nedlagde. Samla årleg innsparing er utrekna til om lag 16,5 mill. på kort sikt.

Undervisningstilbodet vert vidareført ved dei andre skulane, og det er difor ikkje rekna inn reduserte kostnader til undervisning. Ein vil likevel rekne med ei innsparing også her ettersom det vert betre oppfyljing av klassar og meir effektiv drift, men først og fremst vil dei attverande skulane få betre økonomiske rammer for sine tilbod.

Når det gjeld innsparinga på Laksevåg vgs, er det ein føresetnad slik den er sett opp i tabellen, at ein ikkje lenger driftar «gymnasbygget». Dette er ikkje realistisk på kort sikt, og det kan også hende at dette bygget er naudsynt til framtidig aktivitet ved skulen. Fylkestinget gjorde 13.10.15 vedtak om at det vert arbeidd vidare med alternativet Nedre Nygård (der Bergen maritime vgs ligg i dag) som framtidig lokalisering av Bergen tekniske fagskole og Bergen maritime fagskole. Dersom dette vert realisert, vil truleg tilbodet på Bergen maritime vgs bli flytta, og Laksevåg vgs vil vere ein aktuell kandidat til å overta dette tilbodet. Fylkesrådmannen vil difor ikkje avgjere kva som skal gjerast med gymnasbygget før framtidig tilbod ved skulen er nærare avklart.

Ved nedlegging av Fana gymnas og Garnes vgs utgjer dei årlege innsparingane berre på drift og administrasjon omlag 16,5 mill.

Personalhandtering

Forslaga fylkesrådmannen legg fram for strukturendringar i denne saka, gjer at mange tilsette vert råka av endringar og omstillingar i høve til sin arbeidssituasjon og sitt noverande tilsettingsforhold i Hordaland fylkeskommune.

Hordaland fylkeskommune har etablerte rutinar for handtering av personale ved omstillingar. Dei mest aktuelle er

- «Dei ni omstillingsreglane»
- «Handsaming av overtalssaker»
- «Moglege tiltak ved omstillingsprosessar».

Desse rutinane kjem i tillegg til lov- og avtaleverk som gjeld ved omstilling, jf. arbeidsmiljølova, hovudavtalen og hovudtariffavtalen.

Med omstilling skal ein forstå gjennomføring av endringar. Omstillingar omfattar alle situasjonar som ber preg av følgjande:

- Rasjonalisering, nedskjering eller nedlegging av verksemd
- Omorganisering eller omstrukturering som vesentleg forandrar arbeidssituasjonen
- Gjennomgripande endringar i arbeidet

Når det er gjort eit politisk vedtak om administrativ eller full samanslåing av skular, nedlegging eller oppstart av nye skular, skal det, i tråd med dei ni omstillingsreglane, lagast ein framdriftsplan for arbeidet. Framdriftsplanen må vere realistisk og vere open for revisjon undervegs.

Fylkesdirektør opplæring, representert ved regionleiarane, leiar omstillingsarbeidet, og omstillingstillitsvalde representerer dei tilsette. HR-seksjonen i HFK har ein støttefunksjon i omstillingsprosessen.

Leiinga har ansvar for å sikre nært samarbeid og medverknad frå aktuelle partar og dei tilsette sine organisasjonar i ein omstillingsprosess. Arbeidsgjevar har eit hovudansvar, men dei tilsette har eit medansvar for positiv medverknad.

Ved dei skulane som er råka av omstillingar, skal det etablerast omstillingsutval med representantar frå arbeidsgjevar og arbeidstakar, i tillegg til verneombod. Leiinga har ansvar for at det vert gjeve rutinemessig informasjon til dei tilsette, og at det er etablert faste prosedyrar og system for kommunikasjon.

Dei ni omstillingsreglane skal sikre gode, føreseielege omstillingsprosessar, der den einskilde skal ivaretakast på best mogleg vis.

Ved skulesamanslåing eller etablering av ein ny skule skal ansvarleg leiing utarbeide ein stillingsplan som utgangspunkt for overføring av tilsette. I forkant av overføringa har leiinga ansvar for å utarbeide eit kompetansekartleggingsskjema der ein kartlegg all formalkompetanse hjå tilsette som skal overførast. I tillegg får alle tilsette tilbod om ein individuell samtale med leiar, der dei kan fremje eigne ynskje og melde om særskilde behov.

Ved overtal for pedagogisk tilsette er det formalkompetanse og samanhengande tenesteansiennitet i HFK som veg tyngst for å behalde tilsettinga. Pedagogisk personell som etter rettsvilkårsavtalen har fått status som uoppseieleg tilsett pr. 31. juli 1999, kan ikkje seiast opp som følgje av overtal, jf. rutinen «Handsaming av overtalssaker».

For ikkje-pedagogisk personale vil realkompetanse bli vurdert i tillegg til formalkompetanse og samanhengande tenesteansiennitet.

Ved administrativ og full skulesamanslåing vil rektorstillinga bli lyst ut eksternt. Dei andre leiarstillingane vil bli lyst ut internt, før ei eventuell ekstern utlysing. Dei leiarane som mister leiarjobben som følgje av skulesamanslåing, vil ha forrett til ledige skuleleiarstillingar ved andre skular i HFK. Dei vil også få tilbod om å gå inn i lærarstillingar eller andre aktuelle stillingar i HFK. Sjå elles rutinen «Moglege tiltak ved omstillingsprosessar».

Rutinen «Moglege tiltak ved omstillingsprosessar» omhandlar bruk av økonomiske og andre incentiv i samband med omstilling. Fylkesrådmannen stiller økonomiske midlar til disposisjon for å kunne leggje til rette for gode omstillingsprosessar. Målsettinga er å ta vare på den einskilde tilsette ut frå individuelle føresetnader. Desse insentiva er ikkje å forstå som ein rett for den einskilde tilsett, men eit verkemiddel til disposisjon for arbeidsgjevar i arbeidet med å gjennomføre naudsynte omstillingar.

I omstillingsprosessar ligg tre utfordringar som må adresserast:

- Plikter i høve IA-avtalen
- Korleis behalde strategisk viktig kompetanse
- Korleis auke mobiliteten internt

Fylkeskommunen er gjennom avtale om inkluderande arbeidsliv forplikta til å stimulere eldre arbeidstakarar til å stå lenger i arbeid. Livsfaseperspektivet høyrer med i den personalpolitiske tenkinga, og dette perspektivet skal vere med i dialogen med tilsette omkring omstilling. Tilbod om tidlegare avgang med pensjon for tilsette som ikkje ønskjer å ta del i ei omstilling, vil difor berre vere aktuelt etter ei individuell handsaming.

Moglege tiltak ved omstillingar kan mellom anna vere

- Reduksjon av stillingsstorleik
- Fortrinn til andre ledige stillingar i HFK
- Sluttavtalar
- Permisjon utan løn for overgang til stilling utanfor HFK
- Studiepermisjon utan løn

Bruk av omstillingsmidlar vert initiert av linjeleiar og ikkje av den tilsette. Fylkesdirektør økonomi og organisasjon v/HR-direktøren forvaltar verkemidla i dialog med fylkesdirektør opplæring. I tillegg til lovverket skal rutiane som det er vist til, sikre gode omstillingsprosessar som er kjenneteikna av openheit og dialog, i tråd med verdiane i HFK.

Vedlegg:

1. Kriteria for vurdering av skulestruktur i vidaregåande opplæring
2. Overordna arealvurdering Årstad vidaregåande skole
3. Utvikling elevtal
4. Reisejustert elevprognose
5. Uttalar